

YHTEISÖLLISYYDEN VAIKUTUKSET
OSALLISUUTEEN JA SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYYN

Lähde mukaan!-hanke Itä-Porin kaupunginosassa

Anne Mikkilä ja Jenni Pohjonen
Opinnäytetyö, kevät 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma,
Sosionomi (AMK)
Diakoniatyön koulutusohjelma,
Sosionomi (AMK) + diakonin virka-
kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Mikkilä, Anne ja Pohjonen, Jenni. Yhteisöllisyyden vaikutukset osallisuuteen ja syrjäytymisen ehkäisyyn – Lähde mukaan! -hanke Itä-Porin kaupungin osassa. Kevät 2017, 36 s.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)/ Sosionomi-diakoni (AMK)

Opinnäytetyö käsittelee Lähde mukaan! - Työtä, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä Porin seudulle -hankkeen toimintaa työttömyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi pääasiassa yhdessä hankkeen kolmesta lähiöstä eli Sampolassa. Opinnäytetyössä on tutkittu myös työttömyyden aiheuttamia syitä ja seurauksia sekä sitä, miten yhteisöllisyys vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Opinnäytetyö on havainnollistava ja kehittämispainotteinen työ, jota tehdessä integroituminen lähiön arkeen auttoi ymmärtämään paremmin alueen rakennetta.

Tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettiin useita erilaisia lähiön asukkaita osallistavia toimenpiteitä, kuten asukasilta, markkinat, teeiltoja, liikuntatuokioita ja hyvinvointi-infoja. Yhteistyöverkoston rakentaminen alueen yritysten, julkisen ja kolmannen sektorin välille tuotti ennakkoluulotonta ja innovatiivista toimintaa sekä aktivoi uusia toimijoita osallistumaan ja toteuttamaan yhteisöllisiä tapahtumia ja toimintoja yhteisön jäsenten tarpeiden pohjalta.

Käyttöön otettiin uusi toimintamalli työikäisten, mutta työelämän ulkopuolella olevien asukkaiden työllistymisen tai kouluttautumisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Duunii-valmennus on matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalvelu, jossa asiakkaan tarpeet ja toiveet kartoitetaan ja lähdetään yhdessä asiakkaan kanssa niiden pohjalta toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä. Malli perustuu vapaaehtoisuuteen ilman pakotteita ja täysin asiakkaan ehdoilla. Toimintamallin tulokset olivat jo lyhyessä ajassa erittäin hyvät. Valmennuksen kautta on työllistytty, löydetty opiskelupaikka ja saatu itsevarmuutta sekä päivitetty työnhakuun liittyvää osaamista.

Asiasanat: syrjäytyminen, osallisuus, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Mikkilä, Anne ja Pohjonen, Jenni.

The influence of communality on participation and preventing social exclusion.

Lähde mukaan! – A project in the suburb of East Pori. 36 p. Language: Finnish. Spring 2017.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This study is development oriented and was based on the project Lähde Mukaan! Come along! The project discusses work, wellbeing and communality in the eastern area of the city of Pori. The aim of this project was to examine wider unemployment and social exclusion in the area of Sampola Pori. Moreover, to find out reasons which induce unemployment and the consequences of unemployment. Furthermore, how to increase participation in Sampola area and the effects of communality on preventing social exclusion there.

The methods for the thesis were observations and integration in the suburb and its daily life. Several happenings and events were organized for gaining the aims set for the project. For the study was arranged a discussing night for inhabitants, handicrafts and a second hand market, tea afternoons and exercises for the elderly people and an informative event about wellbeing. When building up the cooperation and network between the entrepreneurs, the public and the third sector were created innovative and open-minded activities on the basis of inhabitants' wishes.

In Sampola area was put into practice a new operational model for the unemployed adults to improve their possibilities to get a work place or education. Duuniin - coaching is so called "low threshold service" with guidance. The client's needs and wishes are taken into account and together with the client and the coaches will be planned for becoming employed. This service is based on the total volunteer without sanctions. Results of this operational model were very good even in a short time. The clients have been employed, or got training and education. What is the most important, they have learnt how to seek jobs and gained more self-confidence.

Keywords: social exclusion, participation, communality

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LÄHDE MUKAAN! -HANKE	7
2.1 Toiminnan punainen lanka	8
2.2 Hankkeen tavoitteet.....	9
3 SAMPOLAN LÄHIÖ TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	11
3.1 Sampola 2000-luvulla.....	11
3.2 Asukastupa – Sampolan ikääntyneen väestön olohuone.....	11
3.3 Yhdistykset – yhteisön virkistytäjät.....	12
3.4 Kirjaston tärkeys yhteisössä	13
3.5 Seurakunta Itä-Porissa.....	13
4 TYÖTTÖMYYDEN SYYT JA SEURAUKSET	15
4.1 Muuttuneesta elämäntilanteesta selviytyminen	15
4.2 Syrjäytykö vai syrjäytetäänkö ihminen?	16
5.1 Osallisuuden ulottuvuudet	19
6 YHTEISÖLLISYYS.....	20
6.1 Deliberatiivinen demokratia	21
6.2 Deliberatiivisen demokratian toteutumisen haasteet	22
7 KOHDERYHMÄN TAVOITTAMISEN HAASTEET	23
7.1 Verkostojen luominen.....	23
7.2 Kohderyhmän aktivoinnin haasteita.....	24
8 HANKKEEN TOTEUTTAMIA TAPAHTUMIA	25
8.1 Asukasilta Sampola-salissa.....	25
8.2 Toimintaa Sampolan asukastuvalla	26
9 DUUNIINI-VALMENNUS JA REERAA-RYHMÄT	27

9.1 Duuniin!-yksilövalmennus.....	27
9.2 Reeraa-ryhmät	29
10 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
10.1 Laki valvoo salassapitoa.....	32
10.2 Etiikka on läsnä aina – vai onko?	33
10.3 Ohjaajalla on suuri vastuu ohjattavistaan	33
11 POHDINTA	35
LÄHTEET.....	37

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella työttömyyttä, osallisuutta ja syrjäytymistä sekä kolmannen sektorin toimintaa porilaisessa lähiössä. Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Leader Karhuseudun yhteistyössä toteuttama Lähde mukaan! Työtä, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä Porin seudulle -hanke. Hankkeen pyrkimyksenä on tavoittaa alueen syrjäytymisvaarassa olevia työikäisiä ihmisiä ja kehittää yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa uusia keinoja lähiön työttömien työikäisten työllistymisen ja osallisuuden parantamiseksi. Tavoitteen saavuttamiseksi on järjestetty erilaisia yksilö- ja ryhmätoimintoja sekä yleisötapahtumia. Näillä toimenpiteillä on lisätty kohderyhmän omaa henkilökohtaista elämänlaatua ja sosiaalista toimintakykyä. (Leader Karhuseutu i.a.)

Tarkastelimme opinnäytetyössä pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä myös asuinlähiön näkökulmasta eli havainnoimme asuinalueen rakennetta sekä siellä toimivia kolmannen sektorin toimijoita ja näiden merkitystä kohderyhmän elämälle. Selvitimme, onko mahdollista kehittää asuinlähiöön sijoitettuja toimintoja, niin sanottuja lähimetodeja, pitkäaikaistyöttömien osallisuuden lisäämiseksi ja näin saada aktivoitua jopa vuosia passiivisina tukien varassa eläneitä lähiön asukkaita. Aktivoiva osallistava havainnointi ja vuorovaikutus tutkittavan lähiön ja kehitettävän yhteisön kanssa on välttämätöntä oikeanlaisen tiedon saamiseksi ja kehittämisen mahdollistamiseksi.

Lähde mukaan! -hankkeen Itä-Porissa tapahtuneet toiminnot ovat keskiössä opinnäytetyössä, mutta sivuamme myös muissa kahdessa suuressa kohdelähiössä, Pormestarinluodossa ja Pihlavassa, toteutuneita tapahtumia.

2 LÄHDE MUKAAN! -HANKE

Karhuseutu ry:n ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteisen Lähde mukaan! Työtä, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä Porin seudulle -hankkeen tavoitteena on parantaa kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuksia löytää paikkansa työelämässä sekä vahvistaa Porin lähiöiden yhteisöllisyyttä kansalaistoimijälähtöisin menetelmin. Asukaslähtöisiä palveluita ja toimintamalleja kehittämällä ja jo olemassa olevia toimintoja tukemalla vahvistetaan osallisuutta Porin lähiöissä. (Leader Karhuseutu i.a.)

Hanke on kaksivuotinen ja se päättyy keväällä 2017. Hanketta rahoittaa Euroopan Sosiaalirahaston toimintalinja 5, jonka tavoitteena on köyhyyden torjunta ja sosiaalisen osallisuuden kasvattaminen. Myös Porin kaupunki toimii hankkeen osarahoittajana. (Leader Karhuseutu i.a.)

Hankkeessa mukana olevien lähiöiden yhteisiä nimittäjiä ovat korkea työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien suuri määrä. Tunnusomaista näille lähiöille ovat myös syrjäytymiseen tai syrjäytymisvaarassa olemiseen liittyvät ongelmat, kuten heikko taloudellinen asema, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä matala koulutustaso. Ensisijaisena kohderyhmänä hankkeessa ovat työttömyyden takia syrjäytymisuhan alla olevat lähiöiden asukkaat. Sekundaariset kohderyhmät määrittyvät hankkeessa paikallisesti. Maahanmuuttajataustaiset, ikääntyneet, pitkäaikaissairaat, vammaiset, nuoret ja vajaakuntoiset asukkaat ovat esimerkkejä ryhmistä, joiden riski syrjäytyä on muuta väestöä suurempi. (Leader Karhuseutu i.a.)

Lähde mukaan! -hankkeen välillisinä kohderyhminä voidaan pitää yrittäjiä ja työntekijöitä, kaupungin virkamiehiä, paikallisia yhdistyksiä ja asukkaita sekä julkisen sektorin toimijoita, kuten seurakunnan työntekijöitä ja vapaaehtoisia. Myös kaikki kansalaistoimijälähtöisestä kehittämisestä kiinnostuneet toimijat kuuluvat välilliseen kohderyhmään. (Leader Karhuseutu i.a.)

2.1 Toiminnan punainen lanka

Lähde mukaan! -hanke toteuttaa maaseudulla ja pienemmissä kaupungeissa jo pitkään käytössä ollutta Leader-toimintamenetelmää sekä kaupunkialueiden lähidemokratiaprosessien kehittämisessä pääkaupunkiseudulla toimivaksi osoitautunutta LähDe-menetelmää. Molemmat toimintamallit perustuvat laajaan osallisuuteen, paikallisten toimijoiden verkostoitumiseen, alhaalta ylöspäin -periaatteen ja paikallisuuteen. (Leader Karhuseutu i.a.)

Omaehtoisuuteen ja avoimuuteen perustuvien toimenpiteiden toteuttamisen keskiössä ovat paikalliset asukkaat. Hankkeen kohderyhmänä olevien syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien asukkaiden osallisuuden ja merkityksellisyyden tunteen kokemusten lisääntymisen myötä myös motivaatio työllistymiseen tähtääviin toimiin kasvaa. Lähiön asukkaiden hyvinvoinnin kannalta on tärkeää kuulla asukkaiden ääntä paikallisessa päätöksenteossa. Erityisen tärkeää se on syrjäytymistä ja työttömyyttä ennaltaehkäisevien ja varhaiseen puuttumiseen suunniteltujen toimintamallien luomisessa.

Yksilön työllistymiseen tähtäävien toimintojen ohella pyritään kasvattamaan yhteisöllisyyttä ja sosiaalista koheesiota kansalaistoimijuuteen perustuvien menetelmien hankkeen toimintaympäristöissä. Toiminta ei voi olla kohderyhmää leimaavaa ja tämän seikan takia osaan hankkeen toimenpiteistä pyritään aktiivisesti liittämään koko ympäröivä yhteisö eri toimijoihin. Alueella toimivia yhdistyksiä, julkisia ja yksityisiä toimijoita ja palveluntuottajia sekä asukkaita, mukaan lukien kohderyhmä, kutsutaan aktiivisesti suunnittelemaan yhdessä hankkeen toimijoiden kanssa erilaisia yhteisön tarpeista lähtöisin olevia toimintoja.

Lähiön yleisen hyvinvoinnin kannalta on merkityksellistä, että asukkaiden ääni saadaan kuuluville aluetta koskevassa päätöksenteossa ja että paikallisten palveluiden ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden suunnittelussa otetaan kohderyhmän tarpeet huomioon entistä paremmin. Syrjäytymisen torjunnan kannalta on tärkeää luoda asukkaille mahdollisuuksia osallisuuden kokemuksiin sekä tarjota mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaistoimijuuteen omassa asuinympäristös-

sään. Asukkaiden mukaan ottaminen erilaisiin yhteistyöryhmiin, joissa suunnitellaan ja toteutetaan toimia lähiön laaja-alaisen kehittämiseen tavoitteena yleisen hyvinvoinnin ja lähiön vetovoiman kasvattaminen, sitouttaa toimijoita ottamaan vastuuta omasta elinympäristöstään ja kannustaa ottamaan aktiivisesti kantaa yhteisön ja ympäristön epäkohtiin.

Hankkeen päätyttyä kansalaistoimijuuteen ja monialaiseen yhteistyöhön perustuvien toimintamallien toivotaan juurtuneen osaksi toimivaa asuinyhteisöä eli asukkaat ja muut toimijat jatkavat yhteistyöryhmien toimintaa. Vapaaehtoistyön merkitys osallistavana ja yhteisöön sitouttavana elementtinä tunnistetaan. Syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kuntoutumisen kannalta saadut hyvät tulokset lisäävät vapaaehtoistyön arvostusta myös nuoremmassa ikäluokassa.

2.2 Hankkeen tavoitteet

Lähde mukaan! -hankkeen toiminta-alueilla asuvien työttömien työllistymismahdollisuuksien parantaminen on hankkeen keskeisin tavoite. Asukkaiden ja paikallisten toimijoiden kannustaminen oman asuinalueensa kehittämiseen tähtääviin toimiin ja toiminnan rakentaminen alhaalta ylöspäin on myös yksi merkittävä tavoite työllisyyteen liittyvien tavoitteiden ohessa. Saattamalla yhteen eri sosiaaliluokkiin ja kulttuureihin kuuluvia asukkaita sekä eri sektoreilla toimivia palveluntarjoajia ja toimijoita pyritään vähentämään lähiön kahtiajakautumista hyvä- ja huono-osaisiin. Tätä sosiaalista koheesiota kasvattamalla pyritään luomaan uusia, innovatiivisia tapoja toteuttaa osallisuutta ja antamaan ääni myös syrjään jääneille.

Hankkeen aikana pyritään luomaan monialaisia yhteistyöryhmiä, joiden tavoitteena on kehittää ja vahvistaa paikallista yhteistyötä. Yhteistyöryhmien tehtävänä on myös vapaaehtoistyön koordinointi ja kehittäminen. Uusien vapaaehtoisten rekrytointi sekä eri vapaaehtoistyöhön perustuvien toimintojen uudelleen järjestely niin, että mahdolliset päällekkäisyydet poistuvat, ovat aktiivisen kansalaistoimijaverkoston rakentamisessa seikkoja, joihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Aktiivisuutta kasvattavin toimenpitein pitkäaikaistyöttömiä kannustetaan työnhakuun. Samalla heidän työ- ja toimintakykynsä kasvaa.

Toimintamallien kehittäminen keskittyy ensisijaisesti Sampolaan, Impolaan, Väinölään, Pormestarinluotoon ja Pihlavaan, jotka ovat Porin haasteellisimpia lähiöitä syrjäytymisuhan ja työttömyyden mittareilla mitattuna. Näihin lähiöihin kehitetyistä toimintatavoista pyritään luomaan Porin kaupungin tunnustama ja tunnustama toimintatapa, jota voidaan levittää myös muille alueille.

3 SAMPOLAN LÄHIÖ TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Sampola on yksi Itä-Porin kolmesta kerrostalolähiöstä, johon kuuluu kiinteänä osana myös noin 120 taloa käsittävä pientaloalue, jota kutsutaan arabikyläksi. Muut kerrostalolähiöt alueella ovat Impola ja Väinölä. Sampolan rakennustyöt aloitettiin vuonna 1972. Kasvava metalliteollisuus tarvitsi työntekijöitä ja työntekijät tarvitsivat asuntoja. (Wallin 2014a, 19.) Sampolalla on ollut pitkään huono maine levottomana asuinympäristönä. Tähän ovat vaikuttaneet sosiaalihuollon asuntojen sijoittaminen aikoinaan Sampolaan ja alueella sijainnut ravintola, jossa sattui ja tapahtui. Nykyisin Sampola on yhtä rauhallinen kuin mikä tahansa asuinlähiö Porissa, mutta mainetta ei ole saatu parannettua juurikaan.

3.1 Sampola 2000-luvulla

Sampolassa on tällä hetkellä asukkaita noin 2650. Aluksi asukaskunta muodostui pääosin nuorista perheistä ja näiden muutettua pientaloalueille, jäljelle jäivät ikääntyneimmät ihmiset. Vuonna 2014 noin joka kolmas asukas oli yli 65 vuotta täyttänyt. Alueen ikäjakaumaa ovat määrittäneet myös alueen kolme suurta vanhusten palvelutaltoa. Asukkaiden ikääntymiseen Sampolassa ovat vaikuttaneet hyvät lähipalvelut ja suhteellisen esteetön asuinympäristö. Lähes kaikissa taloissa on hissit. (Wallin 2014b, 39.) Sampolan kerrostaloissa on myös paljon yksioita. Opiskelijoita pieni asunto ja halvempi vuokra ovat houkuttaneet aina.

3.2 Asukastupa – Sampolan ikääntyneen väestön olohuone

Asukastuvan merkitys Sampolassa on todella suuri juuri ikääntyneelle väestölle yhteisöllisyyden ja sosiaalisen osallistumisen näkökulmasta. Sampolan asukastupatoiminta on Porin kaupungin perusturvan alaista toimintaa ja tiloissa toimii kahvila. Tiloissa eri toimijat järjestävät monenlaista viriketoimintaa. Asiakkaat koostuvat pääasiassa eläkeikäisistä ihmisistä, joilla on päivisin aikaa tavata muita Sampolan asukkaita tuvalla.

Tuvalla jaetaan myös koulujen ylijäämäruokaa aina, kun sitä on saatavilla. Sampolan asukastuvan toiminta on nyt järjestetty kahden lähiötyöntekijän sivutyönä ja suuri tarve olisi saada oma lähiötyöntekijä myös Sampolaan. Palveluneuvojilla on myös toimipiste asukastuvalla ja he mittaavat verenpaineita ja sokeriarvoja sekä ohjaavat asukkaita erilaisiin palveluihin. Palvelua on tarjolla muutamia tunteja viikossa. Korkeakoulujen opiskelijat järjestävät toisinaan myös ohjelmaa asukkaille oppimis- ja harjoittelutyönään. Liikunta nousi tärkeimmäksi toiminnaksi asukastuvalla käyviä asiakkaita haastatellessamme. Haastattelussa kävi ilmi, että myös ilta-, viikonloppu- ja kesäaikaan tarvitaan asukastuvan palveluita ja nimenomaan paikkaa, jossa voisi käydä ja tavata muita ihmisiä. Monet Sampolassa asuvista ikäihmisistä kärsivät ajoittain yksinäisyydestä.

3.3 Yhdistykset – yhteisön virkistytäjät

Sampolassa on pitkään toiminut asukasyhdistys Sampolan asukkaat ry., joka on järjestänyt erilaisia tapahtumia ja virkistysmatkoja alueen asukkaille. Asukasyhdistyksen jäsenet koostuvat suurimmalta osaltaan myös ikääntyneistä ihmisistä ja nuorempaa jäsenistöä kaivattaisiin toimintaan mukaan. Sampolan asukasyhdistys on myös valtakunnallisen EHYT ry:n jäsen. EHYT on ehkäisevää päihdetyötä tekevä järjestö, joka tukee jäsenyhdistystensä ehkäisevää päihdetyötä ja toimintaa (Ehyt ry. i.a.). Vuoden 2017 alusta aloitti yhdistyksen puheenjohtajana uusi henkilö ja toiveet toiminnan vilkastumisesta ovat korkealla.

Sampolassa toimii myös aktiivisena Martta-järjestön Sampolan Martat-yksikkö. Martat ovat olleet mukana yhteistyökumppanina hankkeen monissa erilaisissa tapahtumissa Sampolassa järjestämässä tapahtumia, kahvittamassa ja myymässä ruokaa.

3.4 Kirjaston tärkeys yhteisössä

Sampolan kirjasto on yksi Sampolan lähiön sydämistä ja tärkeä yhteisöllisyyden lisääjä. Kirjasto toimii jokaisen asukkaan palvelijana ja sivistäjänä iästä, kulttuurista ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Asukkaat voivat mennä kirjastoon lukemaan päivän sanomalehden tai aikakauslehtiä, tapaamaan muita asukkaita ja tietysti lainaamaan kirjoja. Kirjastossa kokoontuu myös lukupiiri. Kirjastoa käyttävät aktiivisesti alueella toimivien Sampolan yhtenäiskoulun ja Koivulan erityiskoulun oppilaat.

3.5 Seurakunta Itä-Porissa

Sampolan alue kuuluu Teljän seurakuntaan, joka on yksi kuudesta Porin seurakuntayhtymän seurakunnista. Jäsenmäärän perusteella Teljän seurakunta on Porin seurakunnista toiseksi suurin. (Sakasti i.a.)

Teljän seurakunnalla on Sampolassa toimitila, jossa on diakonissan vastaanotto, lasten päiväkerhotoimintaa sekä kaksi säännöllisesti toimivaa päiväpiiriä. Erilaisia diakonissan ohjaamia vertaisryhmiä kokoontuu tiloissa kulloisenkin tarpeen mukaan. Tiloissa järjestetään myös hartauksia, yhteislaulutapahtumia ja ruokailuja nimellistä korvausta vastaan. Jouluaaton aattona Sampolassa on jo vuosien ajan järjestetty joulurauhan julistaminen, joka on ollut varsin suosittu. Tapahtumaan ovat osallistuneet niin lapsiperheet kuin vanhuksetkin. Diakonissan palveluihin Sampolassa kuuluu myös terveysneuvonta verenpaine- ja sokeriarvomitauksineen. Tätä mahdollisuutta käyttävät ne asukkaat, jotka eivät koe mielekkääksi asioida palveluneuvojien kanssa asukastuvalla.

Seurakunnan ja asukastuvan välinen yhteistyö on muutamia vuosia sitten ollut sujuvaa. Erinäisistä syistä johtuen yhteistyö on tyrehtynyt ja tällä hetkellä osapuolet eivät koe tarpeelliseksi yhteistyön aloittamista uudelleen. Näkisimme kuitenkin nimenomaan seurakunnan aktiivisemmän roolin yhteisön toiminnoissa tärkeänä. Seurakunnan ja diakonian toiminnan ytimessä on teologisestikin tarkasteltuna osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä huolehtiminen.

Sampolassa, jossa liikekeskus ympäristöineen toimii lähiön ”hermokeskuksena”, olisi potentiaalista aluetta diakoniatyön jalkautumiseen. Todella syrjäytyneiden ihmisten tavoittaminen ja heidän auttamisensa on haaste, johon diakoniatyö pysyy vastaamaan julkista sektoria tehokkaammin osittain avustusjärjestelmänsä kevyemmän byrokratian takia. Lisäksi ihmiset usein luottavat kirkkoon ja avaavat ovensa helpommin diakoniatyöntekijälle kuin sosiaalityöntekijälle.

4 TYÖTTÖMYYDEN SYYT JA SEURAUKSET

Työtön ihminen ei ole mikään yhdestä muotista tehty henkilö, vaan ikä- ja koulutusjakauma on suuri ja syyt työttömyyteen ovat todella moninaiset. Aiemmin työttömiä oli eniten yli 50 vuotta täyttäneiden keskuudessa suhteessa samanikäisiin työllisiin, mutta nyt sama tilanne on havaittu alle 30 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä. Koulutustaustoja tutkimalla on huomattu, että pelkän peruskoulun varassa olevat ovat työttöminä useammin kuin kouluttautuneet. Asuinpaikalla on myös merkitystä työttömyyslukuja tarkastellessa. Vuonna 2006 kolmasosa työttömistä asui Itä- tai Pohjois-Suomessa. Suuria eroja ei ole löydetty kaupungeissa tai maaseudulla, sillä suurin osa sekä työttömistä että työpaikan omaavista asui kaupunkimaisessa kunnassa. (Saikku, Kestilä & Karvonen, 2014, 125.)

4.1 Muuttuneesta elämäntilanteesta selviytyminen

Työttömäksi jääminen on suuri muutos elämässä. Moni on nuoresta asti vuosikymmenien ajan tehnyt samaa työtä samassa työpaikassa. Työstä ja työyhteisöstä on tullut suuri osa ihmisen elämää ja identiteettiä. Tällainen tilanne on mitä huonoin, kun ihminen yllättäen menettää pitkäaikaisen työnsä syystä tai toisesta. Syytä voi olla monia: työpaikalla ei ole tarjota enää työtä muuttuneen yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi tai työntekijä tulee työkyvyttömäksi omassa ammatissaan eikä kykene kouluttautumaan uuteen ammattiin. Eläkeiän saavuttaminen ja työstä luopuminen ovat myös suuri kriisitilanne monille.

Siihen, miten ihminen kokee muuttuneen elämäntilanteen, vaikuttaa monet erilaiset seikat, kuten yksilötekijät, elämäntilanne sekä ympäristö. Yksilöllisiä tekijöitä ovat ikä, sukupuoli, itsetunto, sosiaalinen asema, koulutus, arvomaailma sekä se, miten paljon ihmisellä on aikaisempia vastoinkäymisiä ja miten hän on niistä selviytynyt. Ympäristön yleiset asenteet ja normit vaikuttavat myös. Nämä kaikki tekijät vaikuttavat siihen, kokeeko ihminen tilanteensa haasteena vai uhkana. (Kuisma 1994, 9.) Elämönhallinnan heikkenemisen luonne riippuu paljolti siitä,

millainen merkitys työllä on ihmiselle ollut hänen kasvuympäristössään. Mitä tärkeämmäksi työn on koettu olevan, sitä suuremmaksi työttömyyden aiheuttama kriisi koetaan. (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin. 2004, 91.)

Sosiaaliturvajärjestelmä on luotu Suomessa kaventamaan eriarvoisuutta ja ehkäisemään syrjäytymistä. Sen tavoitteena on huono-osaisessa asemassa olevien elämänhallinnan parantaminen erilaisissa tilanteissa esimerkiksi taloudellisissa, terveydellisissä tai sosiaalisissa vaikeuksissa. Ihmisen elämänhallinta on riippuvainen siitä, millaisessa vuorovaikutuksessa hän on ympäröivän yhteiskuntansa kanssa. (Ek ym. 2004, 29.) Aiemmin mainitsimme yksilötekijöiden merkityksen työttömyydestä selviytymiseen, mutta myös yhteiskunnan tarjoama materiaallinen tuki on todella tärkeää ihmisen elämänhallinnan säilymiselle. Ihmisen sisäiset ja ulkoiset tekijät ovat yhtä tärkeitä elämänmuutoksesta selviytymiselle. Vaikka nämä asiat olisivat kunnossa, voivat esimerkiksi sosiaalisen vuorovaikutuksen ja työyhteisön puuttuminen aiheuttaa vakavia ongelmia ihmiselle ja kaikesta huolimatta hän voi olla vaarassa syrjäytyä.

4.2 Syrjäytyykö vai syrjäytetäänkö ihminen?

Syrjäytymistä yhteiskunnasta ovat tutkineet jo 1800-luvulla Karl Marx ja Friedrich Engels. Suomessa 1970- ja 1980-luvuilla syrjäytyminen liitettiin yhteiskunnan rakenteellisiin ongelmiin. Työvoima jaettiin ydin- ja reunatyövoimaan. Aluksi ruotsinkielinen sana *utslagning* käännettiin Suomessa uloslyönniksi ja se tarkoitti työelämän ulkopuolelle jäämistä. Myöhemmin käyttöön otettu syrjäytymiskäsite sisältää muitakin huono-osaisuuden elementtejä kuin pelkän työttömyyden. Yksilön syrjäytyminen johtuu hyvinvointia vaarantavien asioiden kasaantumisesta. Jos ehkäisevää apua ei saada ajoissa, sisältyy syrjäytymiseen usein sosiaalisten yhteisöjen ulkopuolelle jääminen ja tunne turvattomuudesta ja voimien puute, joka johtaa siihen, ettei yksilö enää kykene etsimään apua itselleen ympäröivästä yhteisöstä. (Ek ym. 2004, 16 – 17.)

Ranskalaisvaikutteinen määrittely syrjäytymisestä on, että syrjäytyminen johtuu yksilön ja yhteiskunnan välisten siteiden heikkoudesta. Siteiden heikkoutta tarkastellaan esimerkiksi yhteiskunnan kiinteyden ja solidaarisuuden näkökulmasta. Yhdentyvän Euroopan syrjäytymistä koskevissa linjauksissa tämä ranskalaisvaikutteinen määritelmä vaikuttaa suuresti. Suomessa on syrjäytyminen-sanana edestä jätetty pois sana sosiaalinen (esimerkkinä social exclusion). Sosiaalinen tarkoittaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäksi yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta erityisesti yhteiskunnan näkökulmasta. (Raunio 2010, 9 – 10.)

Yhteiskunnan näkökulmasta työttömyys, työstä syrjäytyminen, on suurin syrjäytymisen syy. Työ on tärkein side yksilön ja yhteiskunnan välillä ja se on myös keskeisin asia yksilön hyvinvoinnin kannalta. Perhe taas on yksilön tärkein arkielämän toiminta-alue. Perhe määrittää yksilön siteitä yhteiskuntaan. Syrjäytyminen työstä ja perheestä on siis yhteiskunnan valtavirrasta eli yhteiskunnallisesta normaaliudesta syrjäytymistä. Normaaliuden käsite on sosiaalityön keskeisin lähtökohta ja sosiaalityön tarkoitus on vahvistaa yhteisölliselle elämälle tärkeää normaaliutta. (Raunio 2010, 11 – 12.)

Voiko ihminen valita yhteiskunnasta syrjäytymisen omasta halustaan? Kyösti Raunio (2010, 13–14) kirjoittaa normatiivisesta normaaliuden näkemyksestä ja siitä, että tämän näkemyksen mukaan syrjäytyminen ei voi olla oma valinta eikä ole mahdollista puhua vapaaehtoisesta syrjäytymisestä. Normatiivisen normaaliuden mukaan normaaliuden ulkopuolella elävien elämä on huonompaa ja vajaavaisempaa eikä moninaisuutta tai yksilöllisiä eroavaisuuksia oteta huomioon. (Raunio 2010, 13–14.) Entä voidaanko ihminen syrjäyttää yhteiskunnan normaaliudesta? Monissa yhteiskunnissa aiemmin sukulaisuuteen perustuvat syrjäyttämismekanismit on korvautuneet nyky-yhteiskunnan eriarvoisuutta tuottavilla mekanismeilla esimerkiksi ylisukupolvisilla koulutustasojen eroilla. Yksilöillä on kuitenkin jossain määrin valtaa, mutta myös vastuuta, omien resurssiansa kehittämisestä. Yhteiskunnallista kysyntää vastaavilla resursseilla yksilö ehkäisee omalta osaltaan syrjäytymistään yhteiskunnasta. (Ek ym. 2004, 17 –18.)

Rebekka Härkönen (2016) kirjoittaa artikkelissaan Turun sanomissa syrjäytymisen aiheuttavan yhteiskunnalle vuosittain 2,1 miljardin euron kulut. Kuluja lisäävät syrjäytymisen aiheuttamat rikollisuus ja päihteet. Syrjäytyneistä kaksi kolmasosaa on Härkösen mukaan 15–29-vuotiaita nuoria. Suurimpina syinä syrjäytymiseen Härkönen mainitsee koulutuksen puutteen, maahanmuuttajataustan ja asunnottomuuden.

Lähde mukaan! -hankkeen ryhmissä toimiessamme myös omasta halusta syrjäytyminen tuli joidenkin osallistujien kohdalla selkeästi esiin. Syitä yhteiskunnasta sivuun jättäytymiseen olivat esimerkiksi eläkeiän lähestyminen ja iästä johtuvat erilaiset fyysiset vaivat, jotka eivät riitä kuitenkaan työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Koulutuksen puute on myös iäkkäämmillä yksi syy jättäytyä omasta tahdosta työelämän ulkopuolelle, koska uuden koulutuksen hankkiminen muutamaa työvuotta varten tuntuu turhalta. Työssäkäynti ei kuitenkaan ole ainoa tapa integroitua yhteiskuntaan, vaan esimerkiksi vapaaehtois- ja yhdistystyö tai poliittinen aktiivisuus voivat olla oiva tapa osallisuuden toteutumiseen. Yksi Lähde mukaan! -hankkeen tavoitteista on lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta porilaisissa lähiöissä järjestämällä erilaisia ryhmä- ja yksilövalmennuksia sekä yhteisötapahtumia.

5 OSALLISUUS

Osallisuutta voidaan pitää demokratiaan liittyvänä käsitteenä, joka kerää alleen erilaisia lähestymistapoja ja näkökulmia. 2010-luvun poliittisissa ja hyvinvointiin tähtäävissä lausunnoissa osallisuus esiintyy samanaikaisesti sekä tavoitteena että keinona, jolla lisätään sosiaalista koheesiota ja edistetään yhteiskunnallista tasa-arvoa. Kontekstista riippuen osallisuudella pyritään torjumaan köyhyyden syrjäytymisen vaikutuksia. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.)

5.1 Osallisuuden ulottuvuudet

Raivion ja Karjalaisen (2013, 12) mukaan osallisuuden perusedellytyksiä voidaan tarkastella kolmen eri ulottuvuuden kautta: taloudellinen osallisuus (HAVING), toiminnallinen osallisuus (ACTING) ja yhteisöllinen osallisuus (BELONGING). Taloudellinen osallisuus tarkoittaa sitä, että kaikilla ihmisillä on oikeus hyvinvointiin, turvallisuuteen ja riittävään toimeentuloon. Toiminnallinen osallisuus on aktiivista osallistumista esimerkiksi harrastuksiin, työelämään ja yhteisön elämään. Luottamusta ja hyväksyntää kasvattava yhteisöllinen osallisuus toteutuu, kun ihminen kuuluu johonkin sosiaaliseen yhteisöön. Yhteisöllistä osallisuutta voi kokea vain ollessaan jollakin tavalla yhteydessä toisiin ihmisiin. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.)

Raivion ja Karjalaisen (2013, 16–19) mukainen osallisuuden jäsentely perustuu sosiologi Erik Allardtin (1976) hyvinvoinnin määritelmään perustarpeiden kautta Hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemuksia yhdistävät osittain samat elementit: riittävä taloudellinen toimeentulo, kiinnittyminen yhteisöön ja aktiivinen tekeminen. Osallisuuden merkitys hyvinvointia lisäävänä tekijänä on keskeinen. Sosiaaliset verkostot sekä osallisuuden kokemukset yleisesti toimivat suojaavina tekijöinä syrjäytymistä ja muita hyvinvointivajeita vastaan. (Raivio & Karjalainen 2013, 16–19.)

6 YHTEISÖLLISYYS

Päivi Thitzin (2013, 23–24) mukaan yhteisöllisyys on elastinen käsite, joka jous-
taa ihmisten välisten siteiden tuottamasta mielihyvästä aina solidaarisuuden mo-
raalisiin arvoihin saakka. Yhteisöllisyys on yhteisön käsitettä laajempi, koska se
pitää sisällään kokemuksellisen elementin. Yhteisöön voi kuulua olematta siitä
itse erityisen tietoinen, kun taas yhteisöllisyyteen liittyy kokemus johonkin liittymi-
sestä. Yhteisöllisyyden paradoksina voidaan pitää sitä, että samalla kun se liittyy
ihmisiä yhteen se myös rajaa toiset ulkopuolelle. Vallankäytön ja syrjäytymisen
elementit saattavat siis sisältyä yhteisöllisyyteen siinä missä osallisuuden ja vuo-
rovaikutuksenkin elementit. (Thitz 2013, 23–24.)

Sosiaalisen ja fyysisen ulottuvuuden lisäksi yhteisöllisyydellä on normatiivis-po-
liittinen ulottuvuus. Normatiivinen keskustelu pyrkii määrittelemään hyvän elämän
elementit ja miten mahdollisimman moni pääsisi niistä osalliseksi. Tällöin otetaan
kantaan hyvän yhteisöllisyyden luonteeseen. Yhteisöjen esittäminen erilaisten po-
liittisten tavoitteiden saavuttamisen välikappaleina luo yhteisöllisyydelle myös po-
liittisen kontekstin. (Malycheva 2016, 19.)

Sampolassa on kaksi isoa yhteisöllisyyttä yllä pitävää tahoja, asukastupa ja seu-
rakunta. Näiden alla tai liepeillä on useita pienempiä yhteisöllisyyttä kehittäviä
toimintoja, joita ylläpitävät erilaiset yhdistykset ja yksittäiset aktiiviset asukkaat.
Asukastuvalla on merkittävä rooli lähiön tiedonkulun hermokeskuksena. Tapah-
tumailmoitukset huomataan asukastuvan ovesta paremmin kuin liikekeskuksen
viralliselta ilmoitustaululta. Epämuodollisempi tiedotus tapahtuu asukastuvan po-
rinapiireissä aukioloaikojen puitteissa.

Seurakunnan toiminta on keskittynyt Sampolassa sen omiin tiloihin, Sampolan
kerhuhuoneelle. Aikaisemmin seurakunta järjesti toimintaa myös asukastuvalla,
mutta toiminta siellä on lopetettu jo muutamia vuosia sitten erilaisten henkilökoh-
taisten kiistojen kärjistymisen seurauksena. Aika ei tunnu olevan vielä kypsä uu-
den yhteistyön aloittamiseen, vaikka seurakunnan puolelta siihen vaikuttaisi löy-

tyvän orastavaa halukkuutta. Kahden yhteisöllisyyttä merkittäväällä tavalla tukevan instanssin välirikko jakaa myös asukkaita eri leireihin. Maantieteellisesti seurakunnan kerhohuoneen ja perusturvan alaisen asukastuvan välimatka on 210 metriä, mutta erilaiset sanoittamattomat antipatiat tekevät syvän kuilun näiden kahden fyysisen paikan välille. Yhteisöllisyyden kontekstista seurakunnalla on kaksoisrooli sekä hengellisenä että inhimillisenä yhteisönä. Alueen yhteisöllisyyden edistämisen kannalta seurakunnan rooli korostuu moniulotteisen asemansa takia (Thitz 2013, 37).

6.1 Deliberatiivinen demokratia

Keskusteluun ja harkintaan pohjautuva deliberatiivinen demokratia on yksi kansalaistoimijuuden muoto, jossa päätösten oikeutus syntyy tavallisten kansalaisten tasa-arvoisen argumentoinnin pohjalta. Perusajatuksena on, että jokaisella kansalaisella tulisi olla oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja saada riittävästi tietoa päätöksentekoon vaikuttavista asioista. (Pohjola 2015, 22; Valkama & Raisio 2014, 95.)

Deliberatiivisen demokratian tavoitteena on saavuttaa yhteinen ymmärrys ideaalissa puhetilanteessa. Ideaalissa puhetilanteessa kaikki keskusteluun osaa ottavat saavat esittää oman näkemyksensä ilman, että heidän yhteiskunnallinen asemansa vaikuttaisi keskusteluun. Kansalaisraadit, kansanäänestykset ja erilaiset kansalaisfoorumit ovat esimerkkejä deliberatiivisen demokratian toteutumisesta käytännössä. (Pohjola 2015, 22; Valkama & Raisio 2014, 95.)

Kansalaisraatien ja muiden kuulemistilaisuuksien heikkoutena pidetään sitä, että niihin osallistujat ovat yleensä samoja aktiivisia asukkaita, joilla on vahvasti omat intressit käsiteltävänä olevaan asiaan. Keskustelu ei useinkaan ole liberaalista eli harkittua, punnittua ja toisia kunnioittavaa puhetta. Helposti käy niin, että keskustelu polarisoituu ja perustuu vastakkainasetteluun. Kaikilla ei myöskään ole todellista mahdollisuutta ottaa osaa keskusteluun, jossa parhaiten pärjäävät taitavat puhujat ja ne, jotka rohkenevat puhua suurenkin yleisön edessä. (Valkama & Raisio 2014 95–97.)

6.2 Deliberatiivisen demokratian toteutumisen haasteet

Sampolassa järjestetyissä tilaisuuksissa, joissa asukkaita kannustettiin deliberatiiviseen keskusteluun, esiintyi yllä mainittuja ongelmia. Esimerkiksi asukasillan yli sadan hengen osallistujajoukosta puheenvuoroja käytti enintään kymmenen eri henkilöä. Keskustelua leimasi hyvä-paha-vastakkainasettelu, jossa toisella puolella oli Porin kaupunki ja toisella puolella Sampolan asukkaat. Myös useammissa pienemmissä tilaisuuksissa oli havaittavissa se, että samat ihmiset ottavat osaa keskusteluun ja samat ihmiset vaikenivat.

Vaikka asukkaille yritettiin luoda mahdollisimman tasa-arvoiset puitteet osallistua deliberatiiviseen keskusteluun kiinnittämällä huomiota muun muassa tilaisuuksien markkinointiin, tilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen, emme pystyneet vaikuttamaan osallistujien sisäisiin tekijöihin, kuten esiintymistaitoon, rohkeuteen ja kykyyn ilmaista itseään suullisesti.

7 KOHDERYHMÄN TAVOITTAMISEN HAASTEET

Syrjäytymisen ehkäisy on ollut yhteiskuntamme eri instanssien tärkeimpiä missioita jo vuosia ellei vuosikymmeniä ja kaikista toimenpiteistä huolimatta syrjäytyminen ja osattomuus ovat vain kasvaneet. Mistä tämä voi johtua? Tätä kysymystä olemme pohtineet koko hankkeen ajan. Miksi syrjäytynyttä ihmistä on niin vaikea tavoittaa saati saada mukaan toimintaan?

7.1 Verkostojen luominen

Uuden hankkeen suurin työ alkuvaiheessa on toimintaan ja tavoitteisiin sopivien verkostojen luominen. Sosiaalialalla salassapito on todella suuressa merkityksessä eikä henkilötietoja voida luovuttaa kenelle tahansa. Henkilötietolaki (1999/523) suojaa Suomen kansalaisten henkilötietoja. Tämän lain mukaan henkilön tietojen käyttöön hänen asioidensa hoitamiseen tarvitaan yksiselitteinen suostumus. Hankkeen Duuniin!-valmennuksessa valmennettavilta on pyydetty allekirjoitus henkilötietojen luovuttamiseen yhdessä valmennettavan kanssa sovittujen muiden tahojen kanssa asioidessa. Lupa koskee siis vain valmennettavan henkilön asioiden hoitoa ja tämän työllistymisen edistämistä koskevia asioita. Myös Reeraa-ryhmissä pyydetään lupa osallistujalta oltaessa yhteydessä kuntoutusohjaajiin tai muihin tahoihin.

Verkostoyhteistyön luomiseen kuluu paljon aikaa. Lähde mukaan! -hankkeen Reeraa-ryhmiin osallistujat ovat tulleet suurimmaksi osaksi kuntouttavan työtoiminnan ohjaajien lähettiminä. Lähettävään tahoon on ensin luotava luottamuksellinen suhde, jotta osallistujia voidaan turvallisesti lähettää uusiin toimintapaikkoihin.

Lähde mukaan! -hankkeen verkosto on kasvanut tasaiseen tahtiin. Erilaisista yhdistyksistä on tullut hankkeelle hyviä yhteistyökumppaneita ja varsinkin Duuniin!-valmennukseen on uusia asiakkaita saatu nimenomaan muiden yhdistysten

avustuksella. Mainontaa on käytetty paljon osallistujien tavoittamiseksi ja saamiseksi sekä tapahtumiin että Duuniin!-valmennukseen. Mainontaa on toteutettu sekä sosiaalisessa mediassa että suoramainontana sähköisesti ja kauppakeskusten, kirjastojen, liikuntapaikkojen ynnä muiden ilmoitustauluilla ilmoittelemisella. Joistakin tapahtumista on ilmoitettu myös paikallislehden menoinfossa ja palstailmoituksella.

7.2 Kohderyhmän aktivoinnin haasteita

Huolimatta mainostuksesta ja kohderyhmän jäsenten tavoittamisesta, voi pitkään yhteiskunnan toiminnoista, esimerkiksi työ- tai opiskeluelämästä, poissa olleen henkilön olla todella vaikea lähteä uusiin toimintoihin mukaan. Puhutaan paljon matalan kynnyksen palveluista ja Lähde mukaan! -hanke on juuri tällaiseksi luotu. Palvelun matalasta kynnyksestä huolimatta joillekin ihmisille oman kodin kynnyksen ulko-ovella on liian korkea ylittää. Pitkä poissaolo yhteisöllisistä toiminnoista ja siitä seurannut yksinäisyys voivat aiheuttaa esimerkiksi päihteiden suurkulutusta, mielenterveysongelmia tai sosiaalista ahdistusta.

On myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole asiakkaina missään sosiaalipalveluissa, kuten TE-palvelujen kirjoilla, ja siitä huolimatta tarvitsevat neuvontaa ja tukea joko opiskelupaikan löytymiseksi tai työllistyäkseen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kodinhoitotuen loppuvaiheessa olevat äidit tai katkenneen pitkän työsuhteen jälkeistä irtisanomisaikaa nauttivat henkilöt. Tämänkaltaisia henkilöitä voidaan tavoittaa vain hyvällä mainonnalla tai "viidakkorummulla". Hyvä palvelu tai toiminta mainostaa aina myös itse itseään.

8 HANKKEEN TOTEUTTAMIA TAPAHTUMIA

Lähde mukaan -hanke on koordinoitunut kohdelähiöissä monia erilaisia tapahtumia ja toimintoja yhteistyössä eri tahojen kanssa. Yhteistyökumppanit on esitelty aiemmissa luvuissa. Sampolassa hankkeen koordinoimia tapahtumia ja toimintoja ovat muun muassa asukasilta, Sampola-päivä, viriketoimintaa asukastuvalla, kevätmarkkinat, yhteisövalmennuskoulutusryhmä, monikulttuurinen naistenpäivän tapahtuma, monikulttuuriset kokkausillat, työttömyysraati-tapahtuma sekä talous- ja velkaneuvontaa. Muualla tapahtuvia, myös sampolalaisia koskevia tapahtumia ovat muun muassa koulutusten esittely- ja yhteishakutilaisuus, työttömien aamukahvit sekä pizzaa ja bilistä -tapahtuma työttömille työnhakijoille. Lisäksi Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden toteuttamina on järjestetty erilaisia teemapäiviä sekä pikkujoulutapahtuma.

Seuraavaksi kuvaamme muutamia tärkeimpiä avaintapahtumia väheksymättä muita tapahtumia. Jokainen tapahtuma, joihin on osallistunut lähiön asukkaita, on merkityksellinen yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisäämisessä.

8.1 Asukasilta Sampola-salissa

Asukasilta oli Lähde mukaan! -hankkeen ensimmäinen laajempi yhteisötapahtuma. Asukasillan järjestivät yhteistyössä Lähde mukaan! -hanke ja paikalliset yhdistykset. Kahvitarjoilusta huolehtivat yhteistyössä Sampolan asukasyhdistys ry. ja Sampolan Martat ry. Asukasiltaan osallistui noin 140 ihmistä asukkaista kaupungin päättäjiin.

Asukasillan tarkoituksena oli saada Sampolan ja lähialueiden ihmisten äänet kuuluville ja näin osallistaa asukkaat oman alueensa kehittämiseen. Hankkeen näkökulmasta saimme tärkeää tietoa lähialueiden ihmisten huolen- ja ilonaiheista lähiympäristössään ja hanke sai tilaisuuden esittäytyä alueen asukkaille, virkamiehille ja luottamushenkilöille. Asukkaat saivat esittää kysymyksiä mieltään as-

karruttavista asioista kaupungin palveluista vastaavien tahojen edustajille ja lähi-alueella toimiville yhdistyksille ja muille toimijoille. Näin saatiin asukkaiden ääni kuuluville.

Tilaisuuden avaajana toimi Porin kaupunginjohtaja Aino-Maija Luukkonen. Keskustelijoita oli paikalla kaupungin eri hallintokunnista: perusturvasta, sivistyskeskuksesta, teknisestä palvelukeskuksesta, vapaa-aikavirastosta ja työllisyysyksiköstä. Mukana olivat myös Sampolan kirjaston johtaja, Tehdas Ry, seurakunta ja Sampolan lämpö ja huolto oy. Tilaisuuden päätöspuheen piti kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja Esa J. Wahlman.

8.2 Toimintaa Sampolan asukastuvalla

Tärkeimmän kohderyhmän, työttömien, löytäminen vaatii laajojen verkostojen luomista ja se on yllättävän haastavaa ja aikaa vievää. Aloitimme toiminnan Sampolassa tutustumalla asukastuvan toimintaan ja siellä käyviin enimmäkseen eläkeikässä oleviin asukkaisiin. Lähiöön ja yhteisöön tutustuminen vaatii paljon aikaa, havainnointia ja osallistumista fyysisesti yhteisön toimintoihin. Mitä enemmän olemme olleet integroituneina asukkaiden arkeen Sampolan asuinyhteisössä, sitä paremmin olemme oppineet ymmärtämään alueen koheesiota. Olemme järjestäneet asukastuvalla monia erilaisia tapahtumia, toimintatuokioita ja -iltoja.

Suuri osa Sampolan lähiön asukkaista on ikääntyneempää väkeä. Asukastuvan merkitys tässä lähiössä on näin ollen suuri eläköityneen väestön sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden kannalta. Sampolan asukastuvalla on ollut oma lähiötyöntekijä, mutta nykyisin Porin kaupungin perusturvan kaksi lähiötyöntekijää vastaavat kahden muun lähiön lisäksi Sampolan asukastuvasta. Herääkin kysymys, onko kahdella työntekijällä tarpeeksi resursseja vastaamaan niin suuresta työtaakasta. Pitäisikö Sampolaan saada takaisin oma lähiötyöntekijä? Työtä lähiötyöntekijällä kyllä riittäisi alueen vanhusten määrää ja työttömyyslukuja tarkastellen.

9 DUUNIIN!-VALMENNUS JA REERAA-RYHMÄT

Lähde mukaan!-hankkeen tärkein kohderyhmä ovat työttömät syrjäytymisvaarassa olevat lähiöiden asukkaat. Hankkeen tavoitteena on parantaa lähiöiden työllisyyttä sekä lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä Porin alueella. Näihin tarpeisiin vastaamaan ovat hankkeen työntekijät yhdessä kehittäneet sosiaaliseen kuntoutukseen suuntaavan ryhmätoiminnan, Reeraa-ryhmät, sekä työmarkkinoille suuntaavan yksilövalmennuksena toteutettavan Duuniin!-valmennuksen.

9.1 Duuniin!-yksilövalmennus

Duuniin! -toiminnan yksilöohjauksen tarkoituksena on antaa joustavaa, yksilöllistä ja kokonaisvaltaista palveluohjausta sekä tukea osallistujia työkokeilu-, työtai koulutuspaikan löytämisessä. Yksilöohjauksessa kartoitetaan osallistujan elämäntilanne, etsitään osallistujan omat osaamiset ja vahvuudet sekä mietitään yhdessä, mikä palvelu tai toiminta edesauttaa parhaiten osallistujan mahdollisuuksia työllistymisessä.

Osallistujan kanssa käydään läpi todistukset, tehdään uusi ansioluettelo tai tarkistetaan jo olemassa oleva sekä annetaan tukea ja neuvoja työnhaku- ja haastattelutilanteisiin ja työhakemuksen laatimiseen. Lisäksi kartoitetaan työ- ja työkokeilupaikkoja sekä koulutusmahdollisuuksia. Duuniin!-yksilöohjaus tarjoaa myös henkilökohtaista tukea ja neuvontaa asiointissa eri palvelupisteissä, kuten Kelassa, TE-palveluissa ja henkilöstövuokrausyrityksissä. Osallistujan tarpeiden mukaan lähdetään konkreettisesti yhdessä hoitamaan ja selvittämään työllistymiseen tai opiskeluun liittyviä asioita. Asiakasta kannustetaan kontaktien luomisessa. Koulutustarpeen ilmetessä tehdään tutustumiskäyntejä oppilaitoksiin.

Tämä palvelu on matalan kynnyksen palvelu ilman velvoitteita tai sanktioita. Osallistuja hakeutuu itse yksilövalmennukseen, joten tarvittava motivaatio löytyy osallistujalta jo valmiiksi. Ilman motivaatiota ei tuloksia voi syntyä. Reeraa-ryhmät

toimivat hankkeessa motivaatiota kasvattavina ryhminä ja näistä ryhmistä moni osallistuja siirtyikin osittain tai kokonaan Duuniin!-valmennukseen.

Duuniin!-toimintamalli otettiin käyttöön elokuussa 2016. Asiakkaita palveluun on löytynyt hankkeen aiempien asiakkaiden kautta, sosiaalisen median avulla ja hankkeen Reeraa-ryhmistä. TE-palvelu voisi olla mahdollinen osallistujien löytymiskanava myös.

Tapaamiset osallistujien kanssa räätälöidään yksilöllisesti ja aikaa varataan yhdestä kolmeen tuntia tapaamiskertaa kohti. Tapaamisen ei tarvitse tapahtua hankkeen toimitiloissa, vaan se voi tapahtua missä tahansa, minne asiakkaan on helppo tulla. Näin madalletaan asiakkaan kynnystä entisestään. Tapaamisajat ovat joustavia asiakkaan tilanteen mukaan. Yhteydenottoja Duuniin!-ohjaajan ja asiakkaan välillä on ollut lisäksi puhelimitse ja sähköpostitse.

Ohjaajan työaikaa kuluu paljon asiakkaan resurssien hahmottamiseen, potentiaalisten työkokeilu-, työ-, ja koulutuspaikkojen kartoittamiseen sekä seuraavien tapaamisten suunnitteluun. Merkittävä osa ohjaajan työtä on asiakkaan palveluohjaus, jotta asiakas saa hänelle kuuluvat sosiaalietuudet ja palvelut. Asiakas otetaan täysivaltaisesti ja yksilöllisesti huomioon, koska ongelmat elämässä kasvattavat esteitä ja vaikuttavat motivaatioon työllistyä tai löytää opiskelupaikka.

Duuniin!-valmennuksen etuna muihin jo tarjolla oleviin työllistymis- ja urapalveluihin on se, että asiakas tulee valmennukseen omasta tahdostaan, ei lähettävän tahon vaatimuksesta. Duuniin!-valmennus on osallistujalle täysin vapaaehtoista, ilmaista ja sanktiotonta toimintaa. Monille ihmisille ryhmässä toimiminen on suuri kynnyskysymys. Yksilöllisen palvelun etu ryhmissä toimimiseen verrattuna on se, että ohjaajan aika on täysin ohjaushetkellä yksittäisen osallistujan tarpeisiin kohdistettua. Monille osallistujille voi olla vaikeaa avautua omasta elämäntilanteestaan ryhmässä. Osallistujalla voi olla jonkinasteista sosiaalista ahdistusta johtuen pitkästä työttömyysjaksosta tai muista syistä ja se pitää ottaa huomioon ohjauksen alussa, jotta saadaan selville, koska se voi olla yksi työttömyyden osatekijä yksi osatekijä.

Duuniin!-valmennuksen pariin on tullut myös maahanmuuttajanaisia. Monessa tapauksessa maahanmuuttajan valmennukseen tulon kriteerinä on ollut, että valmentajat ovat sukupuoleltaan naisia, koska monissa kulttuureissa nähdään eri sukupuolten välinen kanssakäyminen haastavana.

Duuniin! -valmennuksen suuri etu asiakkaan näkökulmasta, että kaikki toimenpiteet tehdään asiakkaan päätösten ja toiveiden pohjalta. Asiakas saa positiivisen kokemuksen siitä, että hänet kohdataan yksilönä ja hänellä säilyy todellinen itsemääräämisoikeus toimiin, joilla pyritään vaikuttamaan hänen elämäänsä. Usein asiakkaat, joiden työllistyminen on keskimääräistä haastavampaa tai jotka ovat syrjäytymisuhan alla heikentyneen sosioekonomisen tilanteensa johdosta, ovat kokeneet olevansa yhteiskunnallisten palvelujärjestelmien rattaissa lähinnä objekteja, joihin kohdistetaan erilaisia toimia riippuen siitä, minkä järjestelmän sektorilla kulloinkin ollaan. Todellista päätösvaltaa asiakkaalla ei juurikaan ole, vaan erilaisten sanktioiden uhalla hän voi näennäisesti olla mukana suunnitteluprosesseissa.

Valmentajan rooli Duuniin!-valmennuksessa on nähtävissä rinnalla kulkijan roolina. Valmentajalla voi olla ammatillisen osaamisensa lisäksi käytössään omat henkilökohtaiset kokemuksensa opiskelusta, työllistymisen haasteista, palvelujärjestelmistä ja elämäntilanteita äkillisestikin muuttavista kriiseistä. Lisäksi valmentajalla on tietoa yhteiskunnan palvelujärjestelmän kentästä sekä luodut verkostot ja resursseja luotsata asiakasta eteenpäin hänen haluamaansa suuntaan, hänen omilla ehdoillaan ja häntä tukien.

9.2 Reeraa-ryhmät

Reeraa-ryhmät ovat olleet pääasiallisesti sosiaaliseen kuntouttamiseen suuntaavia ryhmiä. Ryhmät ovat kokoontuneet Sampolassa, Pormestarinluodossa ja Pihlavassa kerran viikossa. Osallistujat ovat tulleet ryhmään pääasiassa kuntouttavan työtoiminnan ohjaajien lähettäminä eli osallistujista suurin osa on kuntouttavassa työtoiminnassa. Joitakin osallistujia on tullut ryhmiin vapaaehtoisina ilman lähettävää tahoa.

Kuntouttavaa työtoimintaa ohjaa laki kuntouttavasta työtoiminnasta (2001/189), jossa sanotaan sen järjestämisestä näin: "Kuntouttavan työtoiminnan järjestää kunta. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan itse, tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Kunnan tulee antaa tieto työvoimatoimistolle kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä tekemästään sopimuksesta." Kuntouttavan työtoiminnan lain mukaan kuntouttavan työtoiminnan asiakas on henkilö, joka on alle 25 -vuotias ja on saanut työmarkkinatukea vuoden aikana 180 päivää tai on saanut toimeentulotukea viimeiset neljä kuukautta tai 25 vuotta täyttänyt henkilö, jolla on täytynyt työmarkkinakautta 500 päivää, on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä tai on ollut toimeentulotuen varassa viimeiset 12 kuukautta. Edellä mainitut eivät koske maahanmuuttajan kotoutumisaikaa.

Reeraa-ryhmät ovat olleet pääasiassa sosiaalista kuntoutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilla luonnehditaan sosiaalista kuntoutusta näin: "Sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan vaikeasti syrjäytyneiden henkilöiden paluuta yhteiskunnalliseen osallisuuteen vahvistamalla kuntoutettavan sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä" (Sosiaali- ja terveysministeriö i.a.). Reeraa-ryhmissä on pyritty löytämään osallistujien omia voimavaroja. Myös osallistujien osaaminen ja vahvuudet kartoitetaan. Ryhmässä toimiminen on luonut lisää sosiaalisuutta ja ehkäissyt syrjäytymistä. Vertaistuellalla on suuri merkitys, vaikkakin osallistujat ovat erilaisista lähtökohdista ja elämäntilanteista. Ikäkauma on ollut ryhmässä suuri; nuorin on ollut parinkymmenen ja vanhin liki eläkeikää.

Yhteisöön tai ryhmään kuuluminen on ihmiselle sosiaalisena olentona tärkeää. Reeraa-ryhmissä on korostettu luottamuksellisuutta ja salassapitovelvollisuutta, jotta jäsenet ovat voineet toimia avoimesti ryhmän sisällä. Kunnioitus toisia kohtaan on ollut myös tärkeää.

Ohjaajan merkitys ryhmäytymisen ja hyvän ja kunnioittavan ryhmähengen aikaansaamisessa on keskeinen. Ohjaajan tulee ensin itse arvostaa ryhmän jäseniä. Ryhmän jäsenten keskinäisen tuntemuksen kasvu ja luottamuksen syntyminen vaativat aikaa. Erilaisten toiminnallisten menetelmien ja ryhmätöiden avulla ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa paremmin. Ohjaajan tehtävänä on valvoa, että kaikki ovat tasavertaisina mukana eikä ketään jätetä sivuun. Ohjaaja ohjaa ilmapiiriä ja keskinäistä kanssakäymistä positiiviseen suuntaan. (MAST-hanke i.a.)

Ryhmän rakentumisen voi jakaa seuraaviin vaiheisiin: muodostumisvaihe, kuohuntavaihe ja yhdenmukaisuusvaihe. Muodostusvaiheessa ohjaajalla on mallintajan rooli ja ryhmän säännöt on hyvä laatia tässä vaiheessa yhdessä ryhmäläisten kanssa. Kuohuntavaiheessa saattaa ryhmän osallistujien keskinäiset eroavaisuudet saada valtaa ja syntyä kiistoja. Ohjaajan tehtävä on seurata tilannetta ja muistuttaa säännöistä. Yhdenmukaisuusvaiheessa erillisistä yksilöistä on syntynyt ryhmä, jossa vallitsee keskinäinen kunnioitus ja luottamus. Ohjaaja antaa uusia tehtäviä ja haasteita ryhmälle ja ryhmän jäsenet yhdessä tekevät työtä yhteisen päämäärän tavoittamiseksi. (MAST-hanke i.a.)

Reeraa-ryhmän ohjaajien tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat olleet Porin kaupungin kuntouttavan työtoiminnan yksikön kuntoutusohjaajat ja Duuniin! -valmennus. Yhdessä kaikki kolme tahoa miettivät ryhmien jäsenten jatkopolkuja, joita voivat olla työ-, koulutus-, palkkatuki-, työkokeilupaikka tai uusi kuntouttavan työtoiminnan paikka.

10 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Niin hanketyössä kuin missä tahansa työssä ihmisten kanssa työskenneltäessä, pätevät samat henkilösuojalait ja salassapitovelvollisuus. Hankkeessa työskentelevät henkilöt allekirjoittivat salassapitolupauksen, mutta sosiaalialan ammattilaisina ja opiskelijoina heitä sitoo itsestäänselvästi sosiaalialan salassapitoetiikka.

10.1 Laki valvoo salassapitoa

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) pätee myös tämän hankkeen kohdalla, vaikka varsinaisesta sosiaalihuollosta ei olekaan kysymys. Laissa mainitaan hyvä palvelu, itsemääräämisoikeus ja luottamuksellisuus. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston tukemaa ja tämän vuoksi on hankkeen toimintoihin osallistuvilta kerättävä aloitus- ja lopetuskaavakkeet. Asiakaslaissa määrätään myös asiakirjasalaisuudesta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812, 14§). Koska ESR:n vaatimissa kaavakkeissa pitää näkyä osallistujan sosiaaliturvatunnus, on kaavakkeiden säilytyksessä noudatettava erityistä huolellisuutta. Useat tapahtumiin osallistuneet henkilöt ovat kieltäytyneet antamasta sosiaaliturvatunnustaan ja mielestämme se on oikeutettua ja tervettä varovaisuutta. Eettisyys vaatii hankkeen työntekijöitä kunnioittamaan osallistujien omaa harkintaa tässä asiassa.

Lähde mukaan! -hankkeen ryhmä- ja yksilövalmennuksiin osallistuville henkilöille on kerrottu heti alussa, että keskustelut ovat luottamuksellisia ja hankkeen työntekijöitä sitoo salassapitovelvollisuus. Osallistujille on kerrottu myös, että mitään toimenpiteitä tai yhteydenottoja osallistujan asioista ei tehdä ilman osallistujan lupaa. Tässä toteutuu asiakkaan itsemääräämisoikeus.

10.2 Etiikka on läsnä aina – vai onko?

Etiikassa on kyse siitä, että ihmiset punnitsevat elämässään jatkuvasti sitä, mikä on oikein tai väärin ja mikä on eettisesti hyväksyttävää. Ympäröivän yhteisön tai yhteiskunnan määrittämät normit ja lait toimivat usein tulkitsijoina näissä eettisissä kysymyksissä, mutta ihmisten omat henkilökohtaiset tulkinnat, tilanteet ja olosuhteet määrittävät myös etiikkaa. Sosiaalialalla etiikka koskettaa eniten asiakkaan itsemääräämisoikeutta, ihmisarvon kunnioittamista, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta sekä ammattilaisen vastuullisuutta. (Raitakari & Juhila 2011, 189-191.) Asiakkaan kohtaaminen on aina eettinen tapahtuma. Sosiaalialan ammattilaisella on aina vastuu tekemistään ratkaisuksista ja ammattilainen joutuu koko ajan tekemään eettistä harkintaa valinnoistaan ja niiden seurauksista. Asiakaslähtöisyys on sosiaalialan perusta ja sosiaalialan ammattilaisen tulee toimia vastuullisesti organisaationsa säädösten puitteissa asiakkaan hyväksi. (Talentia ry 2013, 11.)

Eettiset ongelmat on hyvä tuoda työyhteisössä esille. Yksin ei kannata jäädä pohtimaan liiaksi asiakasasioita. Lähde mukaan! -hankkeessa asiakastyötä tekevien kesken on pidetty työnohjauksellinen asiakaspalaveri määräajoin. Työnohjaajan roolissa oli Diakonia-ammattikorkeakoulun opettaja, joka on ollut mukana hankkeessa, mutta ei asiakastyössä. Tilaisuuksissa on käyty läpi asiakastapauksia ja pohdittu yhdessä hyviä toimintatapoja ja käytäntöjä. Tämänlainen toiminta on tuonut tukea ohjaajien arkityöhön eikä ole tarvinnut yksin ottaa vastuuta ja pohtia ongelmakohtia vapaa-ajallaankin. Asiakaspalaverit ovat auttaneet työntekijöitä jaksamaan työssään paremmin.

10.3 Ohjaajalla on suuri vastuu ohjattavistaan

Niin Duuniin!-valmennuksessa kuin Reeraa-ryhmissäkin hankkeessa osallistujina olevilla henkilöillä on ollut toimintoihin tullessaan enemmän tai vähemmän arjenhallinnan ongelmia. Työttömyys on yhdistävä tekijä osallistujien kesken, mutta syyt työttömyyteen ovat erilaisia: koulutuksen puute tai sen vanhentumi-

nen, neurologiset ongelmat, mielenterveys- ja päihdeongelmat, sosiaalinen ahdistuneisuus, ikä, fyysiset sairaudet ynnä muut syyt. Asiakkaan kohtaamisen tulee olla erityisen ymmärtävä ja luottamusta herättävä sekä kunnioittava ja tasa-arvoinen. Ohjaajan rooli on olla auttajana ja tukijana sekä saada asiakas itse toimimaan oman elämäntilanteensa parantamiseksi, aluksi tuetummin, myöhemmin enemmän vain rinnalla kulkijana.

11 POHDINTA

Saimme olla mukana Lähde mukaan! -hankkeessa sen alkumetreiltä vuoden 2015 keväästä saakka. Tämä on antanut meille mahdollisuuden havainnoida hanketyön prosesseja syvällisemmin verrattuna siihen, että olisimme osallistuneet vain hankkeen toimintojen toteuttamiseen. Olemme saaneet korvaamatonta oppia siitä, miten tyhjästä lähdetään rakentamaan toimintaa kohti tavoitteita luomalla uusia työmuotoja, toimintamalleja ja verkostoja. Emme välttyneet myöskään vastoinkäymisiltä. On tärkeää oppia, miten asioita kannattaa tehdä, mutta vielä tärkeämpää on oppia se, miten niitä ei kannata tehdä.

Opinnäytetyömme sai lisäsyvyyttä siitä, että teimme sen parityönä. Rinnakkain kulki koko ajan kaksi lähtökohdiltaan erilaista näkökulmaa. Annelle Sampola oli tuttuakin tutumpi lähiö ja hänellä oli jo olemassa kontakteja alueen asukkaisiin. Jenni taas ei ollut aikaisemmin edes käynyt Sampolan alueella. Integroituminen lähiön elämään ja sen toimintoihin hankkeen tavoitteet mielessämme, antoi meille kummallekin lähiöön uudenlaisen näkökulman, joka kulki mukana tavalla tai toisella kaksi vuotta.

Asukastupa, lähiön tunnettu ja ristiriitaisiakin ajatuksia aiheuttanut hermokeskus, oli ensimmäinen kohteemme, jossa aloimme toteuttaa ideoitamme käytännössä. Asukkaiden positiivinen palaute ja selvä aktivoituminen olivat merkinä siitä, että suunta oli oikea. Yhteiset kokoontumiset erilaisten toimintojen parissa mursivat asukastuvan ”kuppikuntien” rajoja ja uudenlainen yhteisöllisyys, avarakatseisuus ja kunnioitus lähimmäistä kohtaan alkoivat nostaa päätään.

Hapuilevan alun jälkeen punainen lanka löytyi ja toiminta muuttui entistä määrätietoisemmaksi. Matalan kynnyksen palveluiden ja toimintojen tuottaminen lähiöön sen asukkaiden ehdoilla ja tarpeista lähtien on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi lisätä asukkaiden osallisuuden ja valtaistumisen kokemuksia. Asukkaiden haastattelut ja heidän kannustamisensa ottamaan rohkeasti kantaa oman elämänpiirinsä asioihin ovat toimineet johtotähtinä. Voimme vain toivoa, että

hankkeen myötä porilaisiin lähiöihin juurtuu uudenlainen kansalaisaktiivisuuteen perustuva yhteisöllinen toimintakulttuuri.

Hanke tavoitti kaikkineen 30 Duuniin!-valmennettavaa ja noin 60 Reeraa-ryhmäläistä kaikkien kolmen kohdelähiön ympäristöistä. Duuniin!-valmennusta ei yksikään valmennettava jättänyt kesken, vaan moni oli todella suruissaan hankkeen päättymisestä. Duuniin!-valmennettavista osa on työllistynyt ja osa on saanut koulutus-, oppisopimus- tai työkokeilupaikan. Työhakuprosessissaan aktivoituivat kaikki työnhakijat ja työhakemuksia tehtiin 4-12 kpl työnhakijaa kohden. Työhakutaidot karttuivat monilla valmennettavilla roimasti ja hankkeen päättymisen jälkeen he kykenevät ja osaavat tehdä työhakemuksia itsenäisesti.

Saimme esiin Sampolan monikulttuurisuutta järjestämällä monikulttuurisen tapahtuman. Lisäksi teimme yhdessä Sampolan Marttojen kanssa maahanmuuttajalaisille ja -miehille suomalaista ruokakulttuuria tutummaksi kokkausilloisamme. Sampolan asukasyhdistys oli monessa tapahtumassa mukana ja uusi puheenjohtaja vaikutti erittäin maahanmuuttajamyönteiseltä. Myös Sampolan ikääntynyt väestö huomioitiin monilla eri aktiviteeteilla. Hankkeen kohderyhmä on ollut työikäiset työttömät, mutta hankkeen erilaisissa tapahtumissa otettiin huomioon koko Sampolan yhteisö iästä, kulttuurista ja statuksesta huolimatta ja näin saatu Sampolan yhteisöä tiiviimmäksi ja hyväksyvämmäksi oman lähiönsä asukkaita kohtaan.

LÄHTEET

- Ehyt ry. i.a. Viitattu 21.4.2017. <http://www.ehyt.fi/>
- Ek, Ellen; Saari, Erkki; Viinamäki, Leena; Sovio, Ulla & Järvelin, Marjo-Riitta
2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 76. Helsinki: Kela
- Henkilötietolaki 1999/523. Viitattu 26.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>
- Härkönen, Rebekka 2016. Suomessa vähintään 70 000 syrjäytynyttä. Turun Sanomat 25.1.2016. Viitattu 11.2.2017. <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/843711/Suomessa+vahintaan+70000+syrjaytynytta>
- Kuisma, Minna 1994. Työttömänä selviytyy. Kartoitus työttömien käyttämistä selviytymiskeinoista ja ammatillisen tuen tarpeesta. Stakesin raportteja 162. Helsinki: Stakes
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001/189. Viitattu 11.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812. Viitattu 11.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Leader Karhuseutu i.a. Viitattu 23.3.2017. http://www.karhuseutu.fi/leader_karhuseutu/porin_lahiot/hankkeen_taustaa
- Malytcheva, Anna 2016. Työntekijöiden kokemuksia yhteisöllisyydestä työpaikalla. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- MAST-hanke i.a. Ryhmäyttämisosas. Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke. Viitattu 25.2.2017. <http://www.mastohjaus.fi/pdf/Ryhmayttamisopas.pdf>
- Pohjola, Anne 2015. Yhteisöt ja yhteisöllisyys monimuotoisena ilmiönä. Teoksessa Sanna Väyrynen; Kaisa Kostamo- Pääkkö & Pekka Ojaniemi (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: Uni-PressGlobal
- Raitakari, Suvi & Juhila, Kirsi 2011. Moraalinen järjestys ja aikuisuuden odotukset ammatillisessa vuorovaikutuksessa: esimerkkinä mielenterveyskuntoutus. Teoksessa Aini Pehkonen & Maria Väänänen (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus. s.189–191.

- Raivio, Helka; Karjalainen, Jarmo 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Taina Era (toim.) Osallisuus –oikeutta vai pakkoa? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 12–34.
- Raunio, Kyösti 2010. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry
- Saikku, Peppi; Kestilä, Laura & Karvonen, Sakari 2014. Työttömien ja työllisten koettu hyvinvointi toimintavalmiuksien viitekehyksessä. Teoksessa Merja Vaarama, Sakari Karvonen, Laura Kestilä, Pasi Moisio & Anu Muuri (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: THL. s.125
- Sakasti i.a. Tilastot. Viitattu 1.3.2017. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D45B8>
- Sosiaali- ja terveysministeriö i.a. Sosiaalinen kuntoutus. Viitattu 25.2.2017. <http://stm.fi/sotepalvelut/kuntoutus>
- Talentia ry. 2013. Arki, arvot, elämä etiikka. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki.
- Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Valkama, Katja & Raisio, Harri 2014. Kansalaisraati – Deliberaalinen demokratia rakenteellisen sosiaalityön työmuotona? Teoksessa Merja Laitinen & Asta Niskala (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino, 87–112.
- Wallin, Antti 2014a. Elinvoimainen Itä-Pori. Julkaisussa Maunu Häyrynen, Antti Wallin, Susanna Siro & Sanna Forsell (toim.) Lähikuva lähiöstä- Itä-Porin kulttuurikartoitus ja toimenpidesuunnitelma. Turun yliopisto: Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja numero 45 s.19–24. Viitattu 11.1.2017. https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/kaupunkisuunnittelu/kaikkien-pori/8icvGMdTr/Lahikuva_Lahioista_ItaPorin_lahioiden_kulttuurikartoitus_ja_toimenpidesuunnitelma.pdf
- Wallin, Antti 2014b. Lähiöt tilastojen valossa. Julkaisussa Maunu Häyrynen, Antti Wallin, Susanna Siro & Sanna Forsell (toim.) Lähikuva lähiöstä- Itä-Porin kulttuurikartoitus ja toimenpidesuunnitelma. Turun yliopisto: Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja nu-

mero 45 s.39–42. Viitattu 11.1.2017. https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/kaupunkisuunnittelu/kaikkien-pori/8icvGMdTr/Lahikuva_Lahiosta_ItaPorin_lahioiden_kulttuurikar-toitus_ja_toimenpidesuunnitelma.pdf